

RA - 98025

#04.

Alakoggukonna Seadus

Baltia = merre kubbermangudele

Ria =, Tassinna = ja Kura = mase.

Reval 1866. gedruckt in der Elvsth.
 Gewerks.-Typographie
 L. v. Estlin. kohtusend
 Sagar n. Juhkrupe "all"

Selle seaduse original-kirja peale on Suur Keisri Herrra
omma käega kirjutanud: „Tulles nõnda forda jata!“
Peterburis, 19mal Kiiündla-kuu p. aastal 1866.

Maakogukonna Seadus

Baltia-merre kubbermangudele: Ria-, Tallinna- ja Kura-male.

Esimenne peatük.

Maakogukondade seadmisest.

§ 1.

Maakogukonnaks nimetakse se rahwa hulkt, mis ühhe määratud ma-krundi peal ellab; mis Rigi-wallitsusse kinnitamisse läbbi suuremaks fogguks ühhendatud on; ja kellele käsnu-seadus wastastikud õigusfed annud ja peale pannud, mis nende kohhus täita.

Maakogukonna liikmed on need innimesfed, kes sellefamma mõisa, kiriku mõisa ehk pri mõisa (Widme) järrel on ja kes seal rewisioni kirjades ja ümberkirjotamisse lehtedes ülespandud on; nõndasammoti ka need innimesfed, kes omma endise seisusse õigustega tükis maakogukonna hulka on üleswõetud.

Lisfa. Innimesfed, kes weel ei olle kogukonna hulka wastu wõetud, jäwad ommeti isseennesest sealt kogukonna liikmeks, kelle jäust nemmad endise tallu-kohte pärrisefeks ostawad ehk rendiwad ja nemmad sawad siis ühtlasse kõik õigusfed kätte ja wõttawad enneste peale, kõik kohkut täita, mis sessinnatfes seaduses kinnitud on.

§ 2.

Need maakogukonnad, kelle liikmete arru ei olle üle 200 hinge (§ 1) sawad Üllewataja-kohtude (§ 32) jubhatamist möda teiste kogukondadega siis ühte seatud, kui nemmad issefeskis ei wõi wõlli-mehhi ja muid kogukonna ammetmehhi wallida, sest et neil ennestel ei olle küllalt mehhi, kes sünniksid kogukonna ammet-mehhiks, egga neid kes ammet-mehhi wõiksid wallida, ehk et neil ey olle jõndu, kogukonna wallitusust ülespidada. Kui kogukondasi nõnda on ühte seatud, annab Üllewataja-kohhus sedda kubbernerile ja

Kameralthow-kohtule tarwiliku seadmisste pärrast teada. Agga iggaühhel teistega ühte seatud foggukonnal, kui ta fest ühte seadmisfest arwab kahju sama, on õigus ja üks aasta aega, kubberneri ette sellepärrast kaebdust wia, kes tallurahwa-asjade kommissioni holeks annab, sedda asja järrel kulata ja wimist otjust tehha.

Lisfa 1. Et maakogukonnad, olgu nemmad ni sured kui tahhes, omma enneste leppimisse järrel ja Üllewataja-kohtu (§ 32) kinnitust möda ühte heidawad, on allati lubbatud.

Lisfa 2. Reale seddasinnast kogukondade ühte seadmist, mis siin § 2 nimmetati, on lubba, et mitmed nabri kogukonnad, ilma et neid täieste ühte seatakse, omma tahtmisfega ja Üllewataja-kohtu (§ 32) kinnitamist möda ennestele ühhe ainsa ühhendatud kogukonna-kohtu asfutawad, ehk kus sedda jubba on, eddespidi ka ülespeawad. Siis määrab Üllewataja-kohhus, mittu kohtumest iggaüks kogukond selle ühhe kogukonna-kohtu liikmeks peab wallima.

§ 3.

Kui maakogukondasi ühteseatakse, siis mõisapolitse'i õigus ja kohhus, palju sedda kõikide ühteseatud kogukondade krundis on toimetada (wata § 37, kirjatähhed d, e ja f), jääb ühhe ainsa ühteseatud mõisade wannema kätte, sedda kõik need mõisa-wannemad kokkuleppimist möda walliwad, ehk sedda Üllewataja-kohhus (§ 32) seks nimmetab, kui nende nõu selle jures kokku ei sünni. Agga se mõisawannem, kes ühteseatud kogukonnas mõisapolitse'i toimetab, peab teiste kogukonna mõisade wannematele kõik kogukonna täie koggu ja wõllimeeste-koggu nõu-otsused teada andma (wata § 8, lisfa 1 ja § 12 ja § 27), mis kogukonna tallitaja temmale ülesannab.

Teine peatük.

Koggukonna wallitsussest.

§ 4.

Koggukonda (ehk kogguwalda) wallitsewad:

1) Koggukonna täis koggu ja wollimeeste-koggu;

2) Koggukonna-tallitaja ja abbimehed (eestseisjad);

3) Koggukonna-kohhus.

Ühis. Koggukonna-tallitajal ja abbimeestel on lubba, sedda möda kuidas tarwitus näitab ja wollimehed sedda kiinitawad, mõnne seestpiddise koggukonna üllewatamisse tarwis ammet-mehhi seada, nõnda kui: wälja-wahitisi, haige-majade ja mu asfutuste üllemaid, politsei-sullasid ja muid teisi weel.

§ 5.

Koggukonna täis koggu ni hästi, kui wollimehed tullewad kokku koggukonna-majas ja sealgi peab koggukonna-kohhus omma kohtu-päwad. Kus selle tarwis parrajat tubba ei olle ehk mõisa-wannema polest seks täieste ja kindlaste ei anta, seal peab koggukond nisugust koggukonna-maja omma kulluga ehhitama ja üllepiddama. Kui mõisa-wannema polest koggukonna-maja tarwis ehhitus-platfi ei anta, siis on Riia-, Tallinna- ja Sare-maal koggukondadel nõndasammuti õigus orjusse-maast ehk tallu-numa-maast selle tarwis ma-krunti nõnda, nagu kõigetõrgemalt kiinitud Ostse-komite otsus 4^{mal} Juli-kuu p. aastal 1865 Riia-ma koggukondadele õigust andis, orjusse-maast koli-majade asfutamisest tükki ärrajäntada. Agga Kuramaal saab tarwilinne tubba mõisa-wannema poolt koggukonna-wallitsusse kätte juhhatatud. Tahhab seal mõisawannem sest lahti lüa, siis peab ta koggukonna-maja tarwis ehhitus-platfi andma ja nõndasammuti ehhitus-puud ni palju, kui kiwi-honele puwärgi jure tarbe puud ärrakullub. Isseenne-sest on teada, et mõisa-wannemal ka siis tarwis ei olle rohkemalt ehhitus-puud anda, kui koggukond ei peaks ommale kiwi-honet tahtma ehhitada.

Esimesse jäggu.

Koggukonna-seltsis nõupiddamised: Koggukonna täis koggu ja wollimeeste-koggu.

§ 6.

Täie koggu liikmed on esmalt: kõik selle koggukonna järrel täiealised ja omma kae

peale asfunud pärris-kohha piddajad ja need rentnikud, kellel nisuggused kohhad käes, kust kohtu-maksusi maksawad ja mis mõisniku ehk kronu, linnade ehk mõnnesugguste asfutuste pärralt on; teisest: mu koggukonna sadikud, sedda seatud aastade peale igga kümne täie-alise mehhe pealt üks sadik wallitakse. Need walliwad täie koggu liikmeks ennestest seast koggukonna mõisa-sullased, tallu-sullased ja ka need mehhed, kes koggukonnas omma kae peal agga ilma madeta ennast ellatawad, se on: ilma et neil koggukonnas omma pärrismaid ehk rentkohta olleks.

Ühis. Need, kes nisugguse sü ehk effitusse pärrast, mis nende omma ehk nende seisusse õigust ja au ärrakautab, kohtu-kulamisest ehk trahwi al on, ja need, kelle ülle koggukond kohtu-käsu järrel peab walwama ja wimaks need, kes koggukonna käest waeste abbi sawad, — ei tohi täie koggu nõupidamisest ossa wõtta. Nõndasammuti võib koggukonna-kohhus neile meestele, kes ühhe aasta ajal polle täitnud, mis koggukonna liikme kohhus on, sedda trahwi mõista, et neil tükki ajaks ei pea õigust ollema, täie koggu hulka tulla.

§ 7.

Koggukonna tallitaja on täie koggu nõupidamisest jures peawannemaks ja temma walwab, et seal kõik seaduse korra pärrast sünnib (§ 21). Täis koggu mõistab igga asja jures sedda möda otsust, kuidas kõik kokku tulnud liikmed ühhel melel arwawad, ehk kui arrud kokku ei leppi, nõnda kuidas surem liikmete ossa tahhab; ommeti on selle koggu otsused siis agga kindlad, kui tallitaja ja kõige wähhemast poolt ossa neist seal jures on, kes üllepea täie koggu liikmete arrus seisawad.

§ 8.

Koggukonna täit koggu kutsub tallitaja üks-kord aastas kokku, et koggukonna ammet-mehhed, se on: et tallitaja, et abbimehed (ehk eestseisjad) ja koggukonna-kohtu liikmed, — ja ka wollimehed seal saaksid wallitud (§ 9). On selle aasta wahhe-ajal ammet-meeste wallimise pärrast tarwis, täit koggu kutsuda, siis peab tallitaja iggakord selle tarwis üllewataja-kohtu käest (§ 32) isseärnanist lubba wäljatoma. Wimaks tulleb sedda möda, kuidas Reiks-rati-kohtu kõigetõrgemalt kiinitud, 1st Juni-kuu p. aastal 1865 wäljaantud käst

öppetab, täis koggu kutsuda, kui selle ülle peab nõu petama, kas üht kurja elluga kogukonna-liget üllema wallitsusse kätte tulleb wäljaheita.

Kogukonna-liikmed, kes siis kui tallitaja neid kutsunud, ei tulle täie koggusse, ilma et neil olleks tõssist wabbandust, peawad 1 rubla trahwi maksma kogukonna waeste heaks.

Ütsa 1. Kui täis koggu mõistnud, et üht kurja elluga kogukonna-liget üllema wallitsusse kätte tulleb wäljaheita, siis tallitaja annab sedda mõisa-politseile teada.

Ütsa 2. Se käst, — et täis koggu mitte muidu ei pea kokkukutsutud sama, kui agga kogukonna ammet-meeste ja wollimeeste wallimisese, ehk ka sellepärast, et tahheta kurja elluga liikmid wäljaheita, — se käst ei putu mitte selle külge, kui ükslased kogukonna jäus-ligid kokku tullewad, nõnda kui: a) pärris-kohha piddajate liit, b) kohha-rentnikude liit, c) mõisa-sullaste liit, d) perremeeste-sullaste liit, e) nende liit, kes omma kae peal ilma madeta ellawad. Reed kogukonna ligid woiwad tallitaja lubbaga kokku tulla üksnes selle tarwis, et igga liit omma isse tarwituste ja kasfude pärrast nõu peab; agga neid kõiki ühhel hobil kokko kutsuda, on kelatud.

§ 8.

Wollimeeste-koggu liikmed on: tallitaja ja täie koggu poolt wallitud wollimehhed (§ 8). Kogukonna-abbimehhed (eestsaisjad) on liggi, kui wollimeeste koggu nõu peab, agga nemmad polle seal mitte otsust tegemas, waid agga nõu andmas. Mittu wollimeest tarwis lähhab, sedda määratakse kogukonna-liikmete hulga järrel. On kogukonnas 200 kuni 500 liget (§ 1), siis üllewataja-kohhus (§ 32) nimmetab, kas wollimehhi peab 8 ehk 10 ehk 12 ollema; kogukondades, kus 501 kuni 1000 liget, on neid 14 meest; kus 1001 kuni 2000 liget, seal 16; kus 2001 kuni 3000 liget, seal 20; wimaks kogukondades, kus ennam kui 3000 liget, seal on neid 24 wollimeest.

Wollimeeste teine pool osfa peab pärrismade piddajate ja rentnikude liidest, teine pool sullaste ja nende ligist ollema, kes omma kae peal ilma madeta ellawad. Wollimeeste ammeti-aeg on kolm aastat, agga selle seadusfega, et igga aasta kolmas osfa neist torra pärrast wäljaastub ja seistsammast ligist,

kust wäljaminniad ollid, ned wollimehhed nende asfemele wallitakse. Kes kõige esimesesed peawad wäljaastuma, selle ülle heidetakse liisku; neid, kes on wäljaastunud, sünnib ueste wallida.

Ütsa 1. Kogukondades, kellel on kuni 200 hinge, sünnib, kui nemmad endile sowiwad isse kogukonna-wallitsusse ja tunnistawad, et neil selle üllespiddamisfeks küllalt jõndu on, 4 ehk 6 wollimeest seada.

Ütsa 2. Kui wollimeeste summa-luggu ei anna jaggada kolme ühhe suruse jäusse, siis antakse tallu-rahwa asjade kommissiioni hokels, nimmetada, mittu wollimeest igga aasta ueste tulleb seada.

§ 10.

Wollimeeste-koggu kutsutakse kokku, seddamöda luida tarwis on, agga kõige wähhemast üks lord aastas. Kokku kutsub sedda ehk tallitaja ehk üllewataja kohhus (§ 32) agga ifka antakse sedda wollimeestele kõige wähhemast kolm päwa enne kokku tullemisese aega teada.

§ 11.

Wollimeeste-koggu toimetada on:

a. Et ütteütöse töitide kogukonna tallupiddamisese asjade pärrast nõu-otsust annab.

b. Et nõu-otsust teeb made pärrast, mis kogukonna pärris-omma ehk kogukonna käes on prufida.

c. Et nõu-otsust teeb kogukonna rahhade ja mu kogukonna warra pärrast, nõndasammuti ka kõikide asfutuste pärrast, mis kogukonna kulluga asfutati ja üllespetakse, kuhhu kolidki tullewad arwata. Kui wollimeeste koggu nende asfutuste pärrast nõu peab, siis peab tähhele pannema neid seadusfi, mis ehk nende ülle on tehtud, ja kus asfutamisese-põhja kirjad ees on, sedda täitma, mis need käsfiwad.

d. Et nõu peab ja otsust teeb kogukonna sowimiste ja tarwituste pärrast.

e. Et kogukonna asjus kaebamisfi ülleswõttab ja palwe-kirjad wälja sadab meeste läbbi, sedda selle tarwis wallib.

f. Et üllesarwab, palju kogukonna maksudest igga liikme jäuks langeb, ja et käsfi, mis wisi need maksud ajada; nõnda et, kui hingede järrel arwatakse, maksud töikide kogukonna liikmete (§ 1) peale ühhetassa ärrajaggatakse.

g. Et määrab kogukonna ammet-meeste (§ 26) palka.

h. Et rehmungite arnuandmist wasta wõt-
tab koggukonna tallitaja ja abbimeeste käest,
ja et nende peale tõstetud kaebamissi, mis
politsei-asjadesse ei putu, läbbitaks ja, mis
tühjad kaebamissed ei olle, üllewataja-kohtu
(§ 32) ette annab.

i. Et nimmetab neid mehhi, kes kohtu ees
koggukonna eest asju peawad tallitama, olgu
siis, et wollimeeste-koggu sedda tallitust ei
panne tallitaja ja abbimeeste peale.

k. Wimaks, et otsust teeb nende asjade
polest, kelle jure rigiseaduse ehk tallurahwa-
seaduste ehk isseärraliste kronu-käskude järrel,
kõige koggukonna lubba ehk nõu-otsust tarwis
lähhab.

§ 12.

Wollimeeste koggus teeb ülleüldse surema
koko tulnud liikmete ossa tahtmine otsust,
ja kui mõlemad liikmete asjad ühhesurused
on, agga teistel on teine nõu, siis pe. wan-
nema nõu ja tahtmine teeb otsust. Agga
nende asjade jures, mis § 11, b ja c tähtede
al nimmetati, peab kõige wähhemast kaks kol-
mandiku kokku tulnud meeste hulgast otsuse
poolt seisma, muidu se otsus polle kindel.
Peawannemaks on wollimeeste koggus talli-
taja (§ 21). Üllepea maksawad wollimeeste-
koggu nõu-otsused siis agga seadusse ees,
kui ses koggus koggukonna-tallitaja, ehk nende
asjade jures, mis § 21 nimmetakse, kõige
wannem abbimees ehk ka koggukonna-kohtu
peawannem ja mitte wähhem, kui kaks kol-
mandiku wollimeestest nõu-piddamisse jures
olnud ja kui need otsused nisugguste asjade
ülle on tehtud, mis wollimeeste koggu alla
langewad. Neil otsusel, mis sellesinnatje
juhhatamisse järrel wollimeeste-koggus on teh-
tud, on seaduse põhja ja nad sawad siis täi-
detud. Ommeti peab tallitaja neid seddamaid
ja kõige hiljemalt kolme päwaga mõisa-polit-
seile teada andma, kellel lubba on, kui neid
arwab seaduste wastu ehk koggukonnale kah-
jaks ehk mõisa-wannema õiguuste ülle ollema,
neid üllewataja-kohtu (§ 32) ette anda.

§ 13.

Kõik nõu-piddamisse otsused, mis koggu-
konna täis koggu ehk wollimeeste-koggu te-
wad, tullewad ühte isse protokoll-i-nõõrrama-
tusse kirja panna.

§ 14.

Tahhab kegi koggukonna täie koggu ja wol-

limeeste-koggu otsuste ülle kaebdust tõsta, se
peab sedda kahhe nädalaga üllewataja-kohtu
(§ 32) ees teggema.

Teine jäggu.

Koggukonna tallitajast ja abbimeestest.

§ 15.

Igga mõisal ja igga kirriku mõisal ja pri-
mõisal (Widme) kus nõnda kui § 1 õppetab
makoggukonda asjutatud on, peab koggukon-
nale üks tallitaja § 8 juhhatamist möda wal-
litud ollema. Temma abbiks wallib koggu-
konna täis koggu sedda möda, kuid tarwis
on ja kuid üllewataja-kohtus arwab (§ 32),
kuni nelli abbimeest (eestseisjat).

§ 16.

Tallitaja ammeti-wõimus koggukonna as-
jade polest (§ 20) ullatab koggukonna frundi
rajades kõik de innimeste peale, kes sellesamma
koggukonna järrel on, kus tallitaja omma
ammeti peale walliti. Se koggukonna frunt
on: Ria-maal orjusse-ma, Tallinna- ja
Sare-maal tallu-numa-ma, Kura-maal tallu-
perre kohhad. Selle polest, et tallitaja po-
litsei-seadust peab hoidma, seisawad temma
ammeti-wõimuse ja käsju al kõik pea-rahha
maksjad innimesed koggukonna frundi rajades
ja pealegi need wäctenisustsest lahtilastud ehk
mõnneks ajaks lahti lubbatud soldatid, kes
seal ellamas on, ja nende perred.

Üissa 1. Kohtumõistmisse wõlli politsei-
asjus seisab koggukonna kohtu käes ni laialt,
kui seadus kunnitab (§ 25).

Üissa 2. Nende innimeste kohta, kes
sellesamma koggukonna järrel on, seal mõisa-
made peal agga koggukonna frundist wäljas
ellawad, ei sa enne nimmetud seaduste läbbi
tallitaja politsei-wõimus mitte ärrakelatud, agga
temma ei pea sedda wõimust mõisa-made peal
nimmetud innimeste kohta mitte muidu wrukima,
kui agga selgeste tundes, et wiwitustsest kahju
tulleb ehk kui mõisa-wannem tedda wälja kutsub.

§ 17.

Koggukonna politsei on tallitaja hõlets an-
tud; abbimehed peawad temma käskud täitma.
Agga kreis-politsei-kohtus wõib omma arru
järrel koggukondasi sedda möda, kus pool nende
frunt on, kui laialt se käib ja palju rahwast
peal ellab, politsei-tallitusse polest isseärraliste
politsei-jäggudesse ärrajantada ja need jänd
tallitaja ja abbimeeste hõle alla anda, et igga-

ühhel omma jäggu on, ehk wõib ka sedda seadust tehha, et politsei-wallitus nende wahhel korra pärrast ümberkäib. Olgu nüüd se ehk teine seadus tehtud, ikka tulleb abbimehhe kätte selle politsei-jäu sees, mis temma pole alla anti, täis tallitaja wõimus. Agga tallitajale ennesele jääb sellegi pärrast õigus ja kohhus, seal kõik asjad tarwitust möda jälle diendada, kus tuleb abbimeeste käsud mitte täielikud egga õiged ollema.

§ 18.

Tallitajale ja abbimeestele kokku antakse lubba, et nemmad, mõisa- ja kreis-politsei teades, seal mõisa-waldades, kus näitab tarwis ollema, igga 8 kuni 15 pärris-kohhapiddaja ehk rentniku ülle ühhe nagu külla-kubja (ehk kümne-mehhe) wõiwad panna. Se külla-kubjas (kümne-mees) peab teiste pärris-kohhapiddajate ehk rentnikude, nende sugguselisi, teenijate ja ka nende kohtade järrel watama, et rahhu ja auns ellu üllespetatse; ta peab tallitaja ja abbimeeste ammeti-wahhet surema kohtudega tallitama ja ülleüldse nende käsud täitma. Rauaks ajaks külla-kubjad ammetisse jäwad, se jääb tallitajale abbimeestega feltis arwata; ni palju agga peawad tähhele panema, et külla-kubjaste kohhus ei olle, ennam kui pool aastat sedda ammetit piddada.

§ 19.

Politsei-wallitussse asjus on tallitaja ja abbimeeste kord ja kohhus:

a. Rigi-wallitussse käsud ja seadused koggukonna-krundis kulutada, kreis-politsei-kohtu ja üllewataja-kohtu (§ 32) seadmissed täita ja selle ülle walwada, et koggukonnas kohtu-seadused ei sa wallega ärraseggatud egga tühjäd ja rahhurikkujad juttud tõstetud.

b. Koggukonna krundis kõik tarwilist muret selle eest piddada: et arwalik seadusse kord saaks üllespetud ehk kus sedda rikkuti, jälle saaks diendatud; et innimesed ja nende warra saaksid rahhul hoitud; et metsa-põllemissed ja metsa-wargussed ei sünniks; et põlud ja heinamaad ei saaks härwitatud; agga kui seddasuggust asja juhtub, siis tallitaja ja abbimehhed peawad kohhe läbbiwatama, palju kahju on tehtud.

c. Nende kohhus on, tullekahjude, we-üputuste, külge hakkawa többe, lojuste haigus-te ja mu arwaliku hädda-nuhtlussse jures koggukonna krundis abbi sata, ja sedda ni kui kõik

muud isfääralikud juhtumissed mõisa-politseile teada anda.

d. Nende kohhus on, kui koggukonna krundis kurja tehti, kohhe järrel kulata, süallusid kinni panna ja hoolt piddada, et kurja töö jälgemärgid sawad hoitud, kuni läbbikulaja kohhus senna tulleb.

e. Nende kohhus on, neid innimesi tähhele panna, kelle ellu-wiis ei näita õige ollema, kõik hultujad ja jookstid soldatid kinni wõtta ja mõisa-politseile kätte anda, et se neid nõnda, kui siit sadik seadus olli, senna sadab, kust nemmad pärrit on.

f. Nende kohhus on, koggukonna krundis wadata, et latadel, kõrtsides, te-rahwa õmajades ja trahterides, nisamuti ka podides ja mu müma-paikades õiged mõedud ja kalumisse wihiid prugitakse ja et seal rahhu ja õige seadus üllespetakse. Nende kohhus on weel:

g. Hoolt kanda, et koggukonnas rõuged pannakse ja et rõugesse pandud lapsed sawad üllekirjutatud nõör-ramatussse, kelle alla üllewataja-kohhus (§ 32) omma pitseri panneb.

h. Tähhele panna, et kolid, haige-majad ja muud koggukonna asjutsused, kui neid koggukonna kulluga üllespetatse, sawad ainsa korra peal hoitud.

i. Koggukonna hõleks antud teed, sillad, tammid, pramid ja muud arwalikud ehitussed tähhele panna, et nemmad terwed ja head seisawad.

k. Järrel wadata, et ma-kruntide ja tallu-rent kohtade rajad ja raja-märgid paigal petakse.

l. Hoolt piddada, et rewissioni kirjad õigel ajal sawad walmistatud ja kohtu kätte widud.

m. Mõisa-politseile siis, kui selle seadusse sees § 40 nimmetatud luggus **PÄRRIT ÜLLEWATAJA** abbiks ja nõuiks olla.

RAAMATUKOGU

§ 20.

Koggukonna asjus tulles tallitajal — temma ammeti-wõimust möda — toimetada:

a. Et temma koggukonna täit kogu, jäuligid (wata § 8 lissa 2), ja wollimeeste kogu sadab kokku tulles ja jälle lahuma ja et ta nõupiddamisse jures seadust ja õigust üllespeab.

b. Et temma wollimeeste koggule neid asju, mis koggukonna käsuks ehk kahjuts on, nõu-piddamisse tarwis nimmetab.

c. Et ta wollimeeste koggus tehtud nõu-otussed täidab ja neid mõisa-politseile teada annab (§ 12); weel

d. et ta nende asjade pärrast, kus wollimeeste koggu polest otsust tarwis ei olle, isse koggukonna eest kostab ja pallub.

e. Et ta koggukonna magaskite, koggukonna rahha-laegaste ja mu koggukonna warrandusse ülle nõnda wallitseb, kuidas nende seadus sedda käsib.

f. Et ta Riia-, Tallinna- ja Sare-maal walwab, et orjusse-ma (ehk tallu-numa-ma) üllepea ei sa wähhendatud ja et Riia- ja Sare-maal raud-warrandus terve seisab.

g. Et ta selle ülle wallitseb, kuidas waeste ja haigete eest hoolt petakse, kes koggukonna armu sawad.

h. Et ta neid koggukonna liikmid, kes lais-kusse pärrast enam ei jõua täita, mis nende kohhus on, sedda möda, kuidas seadused juhatawad, töle sunnib.

i. Et ta selle ülle walwab, et koggufond köit, mis temma peale pandud, täieste teeb, ni kui sedda: et tefid sillutab, soldatid korteri wõttab, küdis käib ja muud sellesarnast.

k. Et ta (koggukonna nimme = juhha-taja s) köit koggukonna liikmete (§ 1) nimmed kirjas peab. Selle nimme-juhhataja järrel wallitakse ammet-mehhi ja aetakse koggukonna maksusi, ja koggukonna liikmed woiwad sedda igagal ajal, kui tahhawad, läbbiwadata.

l. Et ta nõnda, kui 9mal Juli-k. p. aastal 1863 kinnitud passi- ja ümberkirjutusse-seadus õppetab, passisi, tunnistus-tähtesi, wastu wõtmisse- ja wäljammnemisse-seddelisi wäljaannab ja ümberkirjutamisse-lehti senna, kuhhu neid tarwis on, ärratoimetab. Wimaks

m. et ta kronu-maksude ajamisse ja refruti-wõtmisse jures köit sedda toimetab, mis tänini seadust möda walla-politsei hõlets olli.

§ 21.

Koggukonna täies kogguis, jäu-likides ja wollimeeste-kogguis on tallitaja peawannemaks. Agga teine luggu on

1) kui tallitaja haigusse pärrast ehk mu nisugguse asja pärrast, mis seadusse ees wabandusfets maksab, ei wõi senna nõupidamisse liggi tulla. Siis on kõige wannem abbimees seal peawannemaks. — Ehk

2) kui wollimehhed sellepärrast kokku tullewad, et tahhawad tallitaja ja abbimeeste käest arruandmist wastuwõtta — ja

3) kui wollimehhed tahhawad neid kaebdusfi järrelkulata, mis tallitaja ja abbimeeste peale

on tõstetud. Siis on (nende asjade jures, mis 2. ja 3. nimmetati) koggukonna kohtu-wannem sealgi peawannemaks.

§ 22.

Tallitajal on õigus, köikide innimeste käest, kes koggukonna krundis ellawad agga koggukonna liikmed ei olle, pärrida, et nemmad omma üllespidamisse-passi peawad ette näitama; nõndasammuti on temmal õigus, iggaüht, kes koggukonnas ellab, ennese ette kutsuda. Agga neid koggukonna liikmid, kes ellawad mõisa-made krundis, ei tohhi temma mitte muidu, kui mõisapolitsei läbbi (wata § 16 lisä 2) ette kutsuda.

§ 23.

Koggukonna abbimehhed on tallitajale toeks ja abbits kõrwa antud. Temma wõib neile ennestele koggukonna wallitussest mõnda osfa toimetada anda, nõnda kui magaski, waestemaja ehk koggukonna rahha-laegast; agga ka siis weel peab temma isse nende asjade eest wastama. Reid asju, kelle jure koggukonna rahha saab kullutatud ehk muud koggukonna warra müdud, ja neid tallitusfi, kus koggukonna maksusi liikmete peale ärrajagatakse, ei pea tallitaja mitte muidu, kui abbimeestega ühheskoos ja nõnda toimetama, et surem osfa neist temmaga ühhes nõus on, ehk kus agga kaks abbimeest on ollemas, nõnda et kõige wähhemast teine temma nõus on; kus weel tulleb tähele panna, kas ehk peale selle ka surema kohtu lubba tarwis ei lähhä.

§ 24.

Tallitajal on õigus, neid innimesfi, kes temma käsku al seisawad, kui nemmad politsei-seadusse käskusi ei tule ehk wastu pannewad, omma arwamisse järrel kuni kahhels päwaks wangi panna ehk neile kuni 1 rubla trahwi-rahha mõista. Need innimesfi, kes nimmetud trahwi-rahha ei jõua maksta, wõib temma ühheks ehk kahhels päwaks panna koggukonna-tööd teggema, ilma et sedda wimist trahwi neile saaks mõistetud, kes seadusse järrel nisugguse nuhtlusse alt on lahti peastetud. Kes arwab ilma süta trahwitud ollema, wõib selle ülle neis kohtudes, mis § 32 nimmetatakse, kaebdust tõsta ja tehtu sedda kahhe nädalase ajaga.

Kolmas jäggu.

Koggukonna kohtust.

§ 25.

Ni kama, kuni Baltiamerre-kubbermangudes ued Justits-kohtud seatakse, jääb koggukonna-

kohtu seisus ja wõimus endise põhja peale ni hästi waidlemata kohtu-asjade polest, kui ka tsiwil-waidlemiste, politsei-süde ja mu asjade polest, kus kohtu otsust sowitakse.

Koggukonna kohhus wõttab asju, kelle külles politsei-süüd on, selletada: 1) kui se kaebab, kellele kahju tehti, ehk kui temma eest, et isse waja-ealine on, temma wannemad ehk wõormündrid kohtusse kaebawad; 2) kui mõisa-politsei, kui tallitaja ehk abbimehhed kohtu otsust päriwad; 3) kui need, kes kurja tö naggiad ollid, sedda ülles annawad. Selle peale kulab kohhus asja järrel ja mõistab omma otsust nõnda, kuidas trahw-politsei käsitud tallu-rahwa seadusses õppetawad; kohhus isse täidab siis ka, mis ta mõistnud.

Lisfa. Tallinna-ma kubermangus peawad sedda möda, kui siin numbri al ja enne § 2 lisfa 2 üllespandud on, koggukonna-kohtud asfutatud sama. Kuni uus Justits-seadus ei olle tehtud, sawad koggukonna-kohtu liikmed nõnda kokkuseatud, kuidas 13^{mal} Nowembri-kuu p. aastal 1860 kinnitatud Riia-ma Tallurahwa-seadus § 325, § 328 ja § 337 käsib. Tallurahwa-asjade komisjoni hokeks kindral-kubberneri juhhatamisse al jääb weel, kinnitada, kangele nende kohtude wõimus tsiwil-waidlemiste ja politsei-kohtumõistmisse jures peab ullatama.

Kolmas peatük.

Seadus, kuidas koggukonna-ammetmehhi seatakse ja lahtilastakse; mis nende õigus- sed on ja kuidas ammetist arru tewad.

Esimesse jäggu.

Kuidas koggukonna ammet-mehhi seatakse ja lahti lastakse.

§ 26.

Tallitaja ja abbimehhed sawad täiest koggu- (§ 8) wallitud; üllewataja kohhus (§ 32) nimmetab, mittu abbimeest tarwis lähhab. Wa- gaski üllewatajat wallib wollimeeste koggu. Koggukonna ammet-meeste kirjased walmista- da, nisammuti täies koggus, wollimeeste-kog- gus ja koggukonna-kohtus protokollis walmis- tada, selle tarwis wallib wollimeeste-koggu koggukonnale kirjutajat ehk palkab seks meest. Kus suremad koggukonnad ja ka seal, kus mittu koggukonda ühhe ainsa koggukonna-kohtu al seisawad (§ 2 lisfa 2), seal wõib koggu- konna-kohhus ommale üllewataja-kohtu (§ 32) lubbaga isse kirjutajat wõtta.

Koggukonna tallitaja, abbimehhed ja kirju- taja peawad koggukonna käest palka sama.

Kui wollimeeste-koggu ühhe ku aja sees ei peaks koggukonnale kirjutajat seadma, siis ülle- wataja kohhus panneb kirjutajat ammetisse ja kinnitab ka, palju ta palka peab sama. Kõik koggukonna ammet-mehhed, ka kohtu-liikmed, sawad kolme aasta peale wallitud.

§ 27.

Iggaford, kui keddagi on ammeti peale wallitud, peab koggukonna-tallitaja sedda mõisa-politseile teada andma ja üllewataja- kohtule (§ 32) andma kinnitada. Kinnitud koggukonna ammet-mehhed peawad siis am- meti-wannet wanduma.

Ammet-meeste kinnitamine wõib siis agga ärrakelatud sada, kui wallimisse-seadus ei sa- nud täieste petud ehk kui tuakse kinnitada mehhi, sedda seadus ei lubba ammetisse wal- lida (§ 28).

§ 28.

Koggukonna ammetite peale ei sünni wallida neid, kes kohtu-mõistmisse läbbi nuhtlusse al olnud ehk kellele kohhus mõistnud, et nende sü kahhe wahhele jäänud; weel ei sünni wal- lida neid, kes kohtu-kulamisse al ehk muidu kohtu al on ehk kes mittu korda kurja ellu- wisi pärrast polksei-nuhtlust sanud. Muidu sünnib kõik koggukonna pärralt mehhi, kes täieste 25 aastat wannad ja ristinsku on, koggukonna ammetite peale wallida. Agga kog- gukonna-tallitaja, abbimehhed ja koggukonna- kohtu peawannem peawad ikka pärris-made- piddajate ehk rentnikude ligist wallitud sama.

Kes koggukonna tallitajaks ja kes koggukon- na-kohtu peawannemaks on, ei tohhi selsam- mal ajal mitte kogguniste muud ammetit ennesse peale wõtta. Kas muidu üks ja selsamma mees mittu teist ammetit korraga wõib piddada, se jääb koggukonna hokeks arwata.

Lisfa. Riia-ma 13^{mal} Nowembri-kuu p. aastal 1860 kinnitatud tallu-rahwa seadusse § 326 jääb täieste seisma.

§ 29.

Üks mees, sedda koggukonna täis koggu on wollimehheks ehk koggukonna ammet-meh- heks wallinud, wõib sest ammetist ehk wolle- mehhe-seisussest ennast peasta, kui temma wannus peale 60 aastat on, kui ta täit am- meti-aega jubba enne ford on teninud, kui temmal rasket haigust külles on, kui temma

waja-ealiste lastele wöormündriks on ja peab neile tallu-kohta üllespidama ja on isegi kohha-rentnik ehk pärris-made-piddaja, wimaks kui temma nisugguses seisuses ehk sedda warki ennast ellatab, et ta ei wõi allati koggukonnas paigal olla.

Ühisfa. Saab üks koggukonna-lige, kes koggukonna-ammetis täit ammeti-aega wäljateninud, jälle ammetisse wallitud, siis ta ei tohhi, kui jubba kolm aastat wahheaega olnud, ennast sest uest ammetist mitte peasta.

§ 30.

Kui koggukonna ammet-mehhed, nõnda ka wõllimehhed, omma ammetis pahha teinud ehk sedda, mis nende kohhus on, mahhajatnud, ja kui nemmad üleüldse süüd teinud ehk üle seadusse käinud, nõnda et kohtu alla langewad, siis wõib üllewataja-kohhus (§ 32) neile nende ammeti-tallitust tükkits ajaks kelata ja neid kohtude kätte anda, et sawad nuhheldud ehk ka üsna ammetist ärralükkatud. Nõndasammuti wõib üllewataja-kohhus koggukonnakirjutaja pärrast, tui tedda selgeste tunneb ammeti tarwis kōlwatuma ollema, kasku anda, et ta saab lahtilastud.

Teine jōggu.

Koggukonna ammet-meeste õigusfed ja au-tāhhed.

§ 31.

Koggukonna-tallitajal ja abbimeestel on rekrudi-lisu-wōtmisese polest needsammad õigusfed, mis koggukonna-kohtu liikmetele on antud. Neil on ka õigus, üht isse ammeti-tāhte kanda, mis Baltia-merre kubbermangude kindral-kubberneer kinnitab. Wimaks sünnib neid ja ka wõllimehhi, kui nemmad kaks ammeti-aega truwiiste teninud, üllema tohtule nimmetada, et factsid rind-rahhasid au-tāhheks kanda. Ka koggukonnakirjutaja, kui ta kaksteistkümmend aastat truwiiste teninud, wõib seddasamma au-tāhte sada.

Kolmas jōggu.

Kelle üllewatamisese al koggukonna ammet-mehhed seisawad ja kellele arru annawad.

§ 32.

Koggukonna-tallitaja ja abbimehhed on Riia-, Tallinna- ja Sare-maal koggukonna wallitusese-asjade polest kihhelsonna-kohtu ja Kura-maal kreis-kohtu üllewatamisese al. Kes tahhab koggukonna ammet-meeste seadmiste üle kaebdust tõsta, peab sedda kahhe-nāddalase aja

sees nimmetud kohtude ees teggema. Agga kes jälle rahhul ei olle sellega, mis need kohtud mõistnud, se wigu omma kaebamist sellesamma aja sees kubberneri ette. Se lubbatud aeg tulleb sest päwast arwata, millal kaebaja sedda otsust, mis tedda ajab kaebama, teada sai.

Ühisfa 1. Politsei-asjade polest seisawad koggukonna-tallitaja ja abbimehhed kreis-politsei-kohtude üllewatamisese al.

Ühisfa 2. Se sešfinnatses seaduses nimmetud üllewatamisese-kord ja kohhus pannakse Riia-, Tallinna- ja Sare-maal kihhelsonna-kohtude ja Kura-maal kreis-kohtude peale seks ajaks, kuni Baltia-merre kubbermangudes ued justits-kohtud sawad seatud.

§ 33.

Kihhelsonna-kohtud Riia- ja Tallinna- ja Sare-maal ja nisammuti kreis-kohtud Kura-maal katsuwad igga aasta koggukonna-wallitusel kōitides koggukondades, mis nende al on, läbbi.

§ 34.

Üllewataja kohhus (§ 32) wõib wāhhemate ammeti-süde pärrast tallitajale, abbimeestele ja mu koggukonna ammet-meestele trahwiks mõista: et sawad nomitud, kōwwaste sōideldud, ehk et peawad kuni 5 rubla trahwi maksma, ehk et neid kuni 7 päwa peale pannakse kinni. Raskema sü ja üllekohtu pärrast kelatakse neid ammetit tallitamast ja antakse neid seadust māda sure kohtu alla (§ 30).

Neljās peatük.

Mõisa-politseist.

§ 35.

Agga mõisa, kiriku-mõisa ja pri-mõisa (Widme) rajade sees jääb, sedda möda kuida sešfinnane seadus juhatab, mõisa-politseiammet ja wõimus mõisa-wannemale, kiriku-mõisa-ehk pri-mõisa-wallitsejale toimetada, agga kronu-mõisades selle mehhe ehk selle kohtu holeks, tedda kronu-mõisade Domāni-wallitus seks arwab. Agga siin tulleb mõisa-politseikohta mõisa-rajadest koggukonna frunt mahha arwata; se on: Kura-maal need tallu-kohhad, mis koggukonna liikmete käes on kas nende pärris-ommaks ehk rendi peal; Riia-maal tallu-orjusse-ma ja Tallinna- ja Sare-maal tallunuma-ma. Koggukonna frundis seisab politsei-wallitus tallitaja ja abbimeeste käes üheskoos (koggukonna-politseist, wata

§ 19), agga politsei-kohtu asjad langewad koggukonna-kohtu alla (wata § 25).

§ 36.

Mõisa-wannemal ja nõndasammuti ka kiriku-mõisa- ehk pri-mõisa-wallitsejal on õigus, mõisa-politsei tallitust, sedda möda kui § 35 ja § 37 juhatawad, omma tahtmist möda teiste inimeste kätte anda; siis tulleb agga sedda tähhele panna, et wibimata nisuggust seadumist peawad kihelkonna-kohtule ja Kura-maal kreis-kohtule andma kinnitada, agga kronu-mõisades sedda asja Domäni-wallitussele kinnitamissels peawad üllesandma ja selle üle kihelkonna-kohtule ehk Kura-maal kreis-kohtule teadust wima. Mõisa-wannem, kiriku-mõisa- ehk pri-mõisa-wallitseja peawad wastama selle eest, mis need politsei-abbilised tewad, kes nende asfemel mõisa-politsei toimetawad; ommeti nende wastaminne ei festa ni kaugele, et nemmad kõik kahju peaksid tasuma, mis nende politsei-abbilised teistele üllekohtu läbbi teinud, kui nemmad isse sest teadmata ollid, mis need teggid; agga nende kohhus on selle eest feista, et isse neid trahwirahhasid wäljamaksawad, mis kohtu polest nende politsei-abbilistele mõistetakse, kui need isse omma käest ei jõua maksta; agga ka siis on mõisa-wannemal, kes politsei-abbilist wõt- tis, se õigus, omma kullu tasumist abbilisse käest taggaajada. On luggu nõnda, et mõisa-wannem, kiriku-mõisa- ehk pri-mõisa-wallitseja mõistetakse mõisa-politsei ammetist lahti, ehk nõnda, et ta ei tahha mõisa-politsei tallitust isse piddada egga anna sedda ka enne nimmetud wiisil teise inimesse (politsei-abbilisse kätte, ehk wimaks kui kronu-mõisades luggu nõnda on, et Domäni-wallitus ei te selget seadust, kes mõisa-politsei ammetit peab piddama, — siis jäwad need toimetamisfed, mis § 37, a., b., c. ja d. tähtede al nimmetatakse, üle kõige mõisa-ma krundi koggukonna tallitaja hõleks.

Lisfa. Kui mõisa-politsei antakse tallitaja hõleks, siis polle mõisa-wannemal mingisuggust wastamist tallitaja teggude eest; ka siis mitte, kui mõisa-wannem sedda ammetit omma sowimist möda ärra andis.

§ 37.

Mõisa-politsei kohhus ja õigus on se:

a. Temma peab rigi-wallitusse käsud ja seadusfed mõisa-krundi rajades tulutama.

b. Temma peab mõisa-krundis ja kui wiritussest on kahju arwata ehk kui tallitaja ei olle liggi, ka koggukonna krundis murret pidama, et awwalik seadusse-kord ja rahhu saab üllespetud ja pahhandusfed ärrakelatud; peab walwama, et latadel, kõrtsides ja trahterites kõik ausa wiisi pärrast on; peab hulkujaid ja kurjateggiaid kinni wõtma, et seadust möda ma-politsei kätte saaksid widud; peab tullekahjude, we-upputuste ja mu awwaliku häddanuhklusse ajal kõik tarwilist nõu ja käsku andma ja ülleüldse sedda toimetama, mis igga kord politsei kohhus on.

c. Mõisa-politsei peab seal, kus laewad hukka lähhawad, politsei tallitust kätte wõtma otse nõnda, kuida kauplemisse-seadusfes 1147ma tükki lissa õppetab (luggeda Seadusse-Swod-dis XI ramatus).

d. Mõisa-politsei peab kõikide isseärraliku asjade üle, mis mõisa rajades juhtuwad sündima, ja nende asjade üle, mis kubbermangu Statistiku-komitele tarwis teada, kreis-politseile sõnumid andma. Koggukonna krundist annab tallitaja neid asju mõisa-politseile ülles.

e. Mõisa-politsei peab järrel-watama, et tallitaja ja abbimehhed kõik § 19 nimmetatud politsei-asjad ja nõndasammuti kõik § 20 i., l. ja m. tähtede al nimmetatud, rigi-käsusse putuwad asjad seadusse järrel diete toimetawad ja kui mõisa-politsei sealt näeb wigga ehk üllekohtu, siis peab, kuida asfi tarwitob, kas kreis-politseile ehk üllewataja-kohtule (§ 32) üllesandma, et süallune saaks karristatud. Nende seadumiste polest, mis koggukonna omma polest on antud (wata § 11 ja § 20, a., b., c., d., e., f., g., h. ja k.) ei olle mõisa-politseil koggukonna-wallitussefega mitte suremat teggemist, kui agga ni palju, kui § 8, lissa 1 ja § 12 § 27 ja süm allamal f. ja g. tähtede al kinnitatud on.

f. Kui koggukond mõistnud, et kahju-teg- giad ehk kurja elluga liitmed peawad koggukonnast wäljajehdetud sama, siis mõisa-politsei wõib omma arwamist selle asja pärrast üllema kohtu ette wia ja saab seks kaks nädalat aega.

g. Mõisa-politsei wõib koggukonna palwe peale ja temma nimmel palwe-kirjast ja muud kirjast kohtudesse anda, ilma et senna kõrwa isse lubbaandumist waja olleks.

§ 38.

Mõisa-politseil on peale selle weel õigus, iggauhhe inimesse käest, kes koggukonna lige

ei olle, agga mõisa-krundis ellab, pärrida et seatud passi peab ette näitama; ja ka se õigus, kõi innimesi ülleüldse, kes mõisa-krundis ellawad, ennese ette kutsuda. On need asjad toimetada, kus sellesinnatse seadusse läbbi mõisa-politseile üllewatamisse-õigus koggukonna wallitusse üle on antud, ja ka siis, kui mõisa-politseid need luggud ja isseärallitid juhtumised tahhab järrekulata, mis ta koggukonna krundist Statistiku-komitele peab teada andma, siis pärrib mõisa-politseid tallitaja käest teadust ja on mõisa-wannemal siis õigus, koggukonna tallitajat ja abbimehhi ennese ette kutsuda.

§ 39.

On mõisa-krundis kirjad tööd eht rasked süüd tehtud, siis peab mõisa-politseid süallusid, nagu ülleüldse seadus on, kreis-politseid kätte andma; agga kui legi wähhemat süüd teinud eht sünnakuulmata olnud, siis annab mõisa-politseid süallusid karristusse tarwis, kuidas ashi näitab, kas tallitaja holeks, kui temma ammeti-wõimus senna ullatab, eht koggukonna-kohtu eht ka kreis-politseid kohtu kätte. Kui tallitaja sedda, mis mõisa-politseid täie õigussega pärrib, tähhele ei panne, eht kui koggukonna-kohtus ei mõista õigust, — siis mõisa-politseid annab omma kaebamisest üllewataja kohtu (§ 32) ette.

§ 40.

Mõisa-politseid on õigus, koggukonna-politseid käest mitte ütsi sedda pärrida, et ta kõi tidele, kes mõisa-krundis ellawad, kermeste abbi ja kaitsemisest sadab, kui honid on põllema süütud, kui rõwimised, wargused, wae kaupad sisse tungimised ja muud nisuggused asjad juhtuwad; waid mõisa-politseid wõib omma krundis ka hädada wasta abbi nõuda kõi sugguse willetsusse ajal, ni kui tullekahjude, metsa-põlemise, we-uyputusse, többele ja lojuste haiguste ajal. Kui seddasuggust asja sünnib, on koggukonna-politseid kohtus, wibimata aidata, ilma et weel otaks, kunni appi kutsutakse.

§ 41.

Mõisa-politseid on omma isse pitser, mis kreis-politseid polest kinnitatakse, ja omma ammeti-kirjade jure ei olle temmal tarwis tempel-

paberid prufida. Endiste seaduste järrel wõib ta allati omma ammeti-kirjad postiga sata. Need innimesed, kelle käes mõisa-politseid ammeti-wõimus seisab, on seks ajaks, kui se ammet neil on, ihhunuhtlussest peastetud, kui nemmad muudu omma seisust möda selle al peaksid ollema.

§ 42.

Mõisa-politseid on üllemaal nimmetatud asjades, sedda möda, kuidas need asjad näitawad, kas nende üllewataja-kohtude alla, mis § 32 nimmetati, eht ka kreis-politseid alla seatud. Se wiinne wõib mõisa-politseile, kui se temma kästusi ei täida, kuni 3 rubla trahwi-maksu peale panna. Kaebamisest mõisa-politseid üle, kui se teinud, mis ammeti polest lubba ei olle tehha, wiake kahhe nädala ajal kreis-politseid kohtu ette, kui need asjad politseisse putuwad; mu asjade pärrast tulleb neid kaebamisest Kuramaal kreis-kohtusse, agga Riia-, Tallinna- ja Sare-maal kihhelkonna kohtusse anda; need kohtud pannewad omma arwamisest senna kõrwa ja annawad asja kreis-kohtu holeks, et seal otsust mõistetakse. Kreis-kohtudel on õigus, süallusid sedda kahju, mis nad teinud, ärratasuma ja trahwi kuni 25 rublani maksma panna ja ka weel kästida, et nemmad tükkiks ajaks mõisa-politseid ei tohhi piddada. Nõndasammuti on ka kubberneril ja kindral-kubberneril õigus, mõisa-politseid ammetist tükkiks ajaks lahti mõistata. Kas mõisa-politseid ammet süalluste käest ütsna tulleb ärrawõtta, sedda otsust mõistab Riia-maal se hoow-kohtu Departemang, mis tallurahwa asju toimetab, Tallinna-maal Landstoa-kohtus, Kuramaal Ober-Hoow-kohtus.

Wies peatük.

Sellesinnatse seadusse asjutamisest.

§ 43.

Needsinnatse seadumised laiemalt ärrasellatada, nende kõrwa juhhatajaid kästusi üllaspanna, ue seadusse korra iggal pool asjutada ja Baltia-merre-kubbermangudes endisid seadusi, mis ennam ühte ei sünni, ue seadusse wastu ümberwahhetada, — kõi sedda antakse Tallu-rahwa-asjade komisjionide holeks kindral-kubberneri juhhatamisest al.

Järreltulles „Juhatus, kuidas Baltia-merre kubbermangude 19^{mal} Kiiündla-k. p. 1866 tehtud makoggukonna seadust tulles asfutada“ saab nimmetatud seadusse § 43 järrel selle läbbi kinnitatud ja 1^{se} selle aasta Oktobri-k. päwaga wõimussesse ja wäesse töstetud.

Ria-linnas, 29^{mal} Juni-k. p. 1866.

Baltia-merre kubbermangude kindral-kubberneer:

Kindral-adjutant Krasw Baranoff.

Juhatus,

kuidas 19^{mal} Kiiündla-k. p. 1866 kõigekõrgemalt kinnitatud Baltia-merre kubbermangude makoggukonna-seadust tulles asfutada.

II.

Kuidas wallad sawad koggukonnaks ühte seatud.

§ 1.

Üllewatajad kohtud (Ria- ja Tallinna-maal kihhelfonna-kohtud, Kura-maal kreis-kohtud) peawad kohhe pärrast selle aasta 1. Oktobri-k. päwa neis walla-kogudustes, kus wähhem on, kui 200 liget, mõisa-politseile käsnu andma, et se walla-kohtu liikmed ja eestseisjad (Tallinna-maal walla tallitajat, temma abbi-mehhed ja eestseisjad) sadab kokku tulles ja nende käest otsust pärrib, kas neil nende wallas on küllalt mehhi, kes woiwad teisi ammetisse wallida, ja neid, kes woiwad wallitud sada, nenda et nende seast ni hästi wõlmeeste-koggu (wata makoggukonna-seadus § 9) wäljatulleks kui ka koggukonna ammet-mehhi (makoggukonna-seadus § 15, 25, 26) ja kas neil on sedda jõudu, koggukonna-wallitsust ülles pidada. Kui nemmad nende küsümiste peale wastawad: jah, siis mõisa-politseile annab sedda üllewataja-kohtule teada.

§ 2.

Kui nemmad nende küsümiste peale (§ 1) kostawad, et neil polle küllalt mehhi egga jõudu ollemas, siis mõisa-politseile kutsub kõik walla-kogudust kokku (Ria-ma tallurahwa-seadus § 297; Kura-ma tallur.-sead. § 46; Gesti-ma ehk Tallinna-ma tallur.-sead. § 408, 415), ja se peab siis ütles ja nimmetama,

mis naabri-wallaga ta sowiks ühte koggukonda kokkuheita. Sedda otsust, mis antakse, sadab mõisa-politseile üllewataja-kohtu kätte ja annab ühtlase laiemalt ülles neid asju, mis pärrast sedda nõnda sowitakse.

§ 3.

Suus katsub üllewataja-kohhus mõllemad walla-kogudused, teist mis isse sowib ja teist, kelle külge sowitakse jada (§ 2) leppitamisse kombel ühhendada; ja kutsub selle tarwis mõllemalt poolt mõisa-politseile ja walla ammet-mehhed nõu pidama, agga on isse seal juhhatamas. Kui nende wahhel seal leppimine on korda sadetud ja sedda leppimist on protokollis kirja pandud, kui siis weel kumbki walla-kogudus kokku tulnud ja sedda, mis protokollis seisab, heaks kiitnud, siis teeb üllewataja-kohhus selle leppitud ühhendamisse üle kohtu-otsust ja polle siis selle wastu ennam seadusse ees räkimist.

§ 4.

Kui leppitamine (§ 3) korda ei lähhä, siis üllewataja-kohhus isse, ni kui kõigekõrgemalt kinnitud makoggukonna-seadus § 2 näitab, annab käsnu, et wallad sawad koggukonnaks ühhendatud ja teeb ühtlase ka selgemat otsust, misuggune nende wahhe peab ollema; ja teeb selle otsusse järrel.

Lisfa. Kui kohtu-käsku peale waldasi koggukonnaks ühte seatakse, siis üllewataja-kohtul polle tarwis, nende waldade

(§ 2) omma sowimissed kulata, waid kōhhus isse mõistab omma arwamist mõda, misugguse kōggukonna kõrwa wāhhemad wallad sawad seatud.

§ 5.

Olgu nüüd kōggukonna-ühendaminne lepitud eht kästud (§ 3 ja 4), kui selle ülle agga kohtu-otsus on tehtud, siis peab üllewataja-kōhhus makōggukonna-seadusse § 2 järrel sedda kubbernerile ja kameratehow-kohtule üllesandma ja pärrast sedda ootama, kuni kubberneri käest ja kameratehow-kohtust waldade ühhendamisse pärrast tarwilissed seadmissed wäljatulnud ja seddamõda täieste kōggukond on ühte seatud; siis wast wõttab üllewataja-kōhhus kätte, uut kōggukonna-wallitsust ühhendatud kōggukonna-erundis (wata siin allamal § 9—20) ja ka mõisa-politsei ammetit nõnda kui makōgguk.-seadus § 3 õppetab, asfutada.

Lisfa. Kui esimest korda kōggukonna nimme-juhhatajat walmistatakse (§ 6—8) ja kui esimesed kōggukonna-kōggud tulwad ammet-mehhi wallima (§ 9—17), siis üllewataja-kōhhus nimmetab ühte-seatud waldadest, Riia- ja Kura-maal walla-kohtu peawannemate hulgast ühhe, Tallinna-maal tallitajate hulgast ühhe, kes seal pea-mehhets peab ollema.

III.

Kuida kōggukonna nimme-juhhatajat esimest korda tulleb walmistada.

§ 6.

Neis waldades, kedda teistega ühte ei seata, ni kui ülleüldse neis waldades, kellel on peale 200 liget, tulleb kōhhe pärrast selle aasta 1. Oktobri-k. päwa hakkata, uut kōggukonna-seadust asfutama; ja selle asja hakkatus peab iggalpool se ollema, et walla- (kōggukonna-) kōhhus ja eestseisjad (Tallinna-maal tallitaja, temma abbi-mehhed ja eestseisjad) kōggukonna nimme-juhhatajat (makōggukonna-seadus § 20, täht k) walmistawad, kus nad selle muustri mis siin tagga otsas lissaks üllespandud on, hõlega peawad mārghs wõtma.

Kus waldasi kōggukonnaks ühhendatakse (§ 5), seal tulleb seddamõda, kuida se ühhendaminne walmis jõndnud, wibimata ja sel-sammal kombel nimme-juhhatajat walmistama hakkata.

§ 7.

Selle jures, kui esimest korda nimme-juhhatajat walmistatakse ja ka siis, kui ue kōggukonna-wallitsusse asfutamisets muud toimetamissed käsfil on, peab mõisa-politsei-pid-daja isse eht teine, kedda ta omma asfemele sadab (Riia-ma tallurahwa-seadus aastast 1860 § 16; Kura-ma tallur.-sead. § 254; Cestima tallur.-sead. aastast 1856 § 661) seal liggi ollema; ta panneb seal tähhele, et makōggukonna-seadusse ja sellefinnatse juhhatusse käsjud sawad täieste petud, ja kirjutab kõikide nõu-otsuste, tunnistus-kirjade ja kohtu-kirjade alla, mis seal üllespannakse, ka omma nimme.

§ 8.

Du kōggukonna nimme-juhhataja walmis, siis peawad walla- (kōggukonna-) kōhhus, eestseisjad (Tallinna-maal: tallitaja, temma abbimehhed ja eestseisjad) ja mõisa-politsei sedda, — kui nad tunnistust alla pannud, et on õige, — üllewataja-kohtu kätte saatma. Se kōhhus watab sedda läbbi, parrandab ka, kust wigga leiab, ja sadab sedda siis wibimata walla- (kōggukonna-) wallitsusse kätte taggast, et ue wallitsusse tarwis hakkab mehhi wallima. Pärrast sedda, ni mittu korda kui kōggukonna ammet-mehhi, wolle-mehhi, ja sadikuid ilma-madeta meeste likidest tulleb waldida, peab kōggukonna-tallitaja iggakord nimme-juhhatajat läbbi watama, kas kōggukonna-liikmete arruga ja nende ollemisfega ühte sünnib; ta pead sedda, mis teifets lainud, ümber-kirjutama, agga mis jure tulnud ka nimme-juhhatajasse lissama; üllewataja-kōhhus peab igga aasta, kui kōggukonna-wallitsust läbbikatjub (makōgguk.-seadus § 33) issearranis tähhele pannema, kas sedda on tehtud.

III.

Kuida sadikuid ilma-madeta meeste likidest, kuida wolle-mehhi ja kōggukonna ammet-mehhi wallitakse.

§ 9.

Üllewataja-kōhhus mārab siis neile kōggukondadele, kus wāhhem kui 200 liget on, ja neile, kus 200 kuni 500 liget, mittu wollemeest neil tulleb wallida (makōgguk.-sead. § 9 ja selle § lissfa); ja siis annab kōhhus kõikidele kōggukondadele käsku, et ilma-madeta meeste

litidest, kes tallu-kohta piddajad ei olle, hakatakse sadikuid wallima. (makogguks. sead. § 6.)

§ 10.

Esimest korda wallitakse neid sadikuid nõnda, et ilma-madeta meeste ligid mõisa-politse'i käsü peale ja walla- (koggukonna-) kohtu peawannema (Tallinna-maal tallitaja) juhhatamisse al kokko tulleswad ja igga kümne täie-ealisse liikme peale igga liit omma hulgast ühhe sadiku täie-koggu liikmeks walliwad. Kuida makoggukonna seadus § 6 ja § 8 lissas käsü, tulleswad need ligid üks hawal kokko, se on: mõisa-sullased issepäinis, perremeeeste sullased issepäinis ja weel need mehhed, kes omma käe peal elawad ilma et tallu-kohte peawad — selle jure ka wabbadikkud arwatakse — jälle issepäinis.

§ 11.

Et nüüd neist litidest mitte üks ainus, kui sedda agga koggukonnas on, ei tohi täiest kogguks, mis ammet-mehhi wallib, lahti jada, sellepärast peab, kui ühhelgi ei peaks kümne täie-ealist liget ollema, ommeti sest ligist üks sadik wallitud sama; agga kui ühhes ligis täie-ealised liikmed kokku arwatakse ja on üle täie kümnete weel liikmid, kellest agga kümme ennam täis ei sa, siis nende üfütute kohta, mis peale kümne, kahhekümne eht mis peale suremaid kümnid on, ei sa ennam sadikut wallitud. Neid, kes sadikuks on wallitud, käsü walla- (koggukonna) kohtu peawannem (Tallinna-maal tallitaja) nimme-juhhatajasse üllesmärkida.

§ 12.

Kui esimeste kolme aasta pärrast ja selle-samma aja takka ifka jälle tarwis on, neid sadikuid, kes ilma-madeta meeste litidest tulleswad, ueste wallida, siis peab se ka üllewal nimmetud korra järrel sündima ja täieste sedda möda, kuida makoggukonna seadus § 8 lissa 2 õppetab; agga koggukonna tallitaja annab siis omma poolt selle tarwis käsku ja on isse seal juhhatamas.

§ 13.

Kui saditud ilma-madeta meeste litidest on wallitud, peab wibimata esimenne täis koggu kokko kutsutud sama, tarwilissi koggukonna-wallitusse mehhi wallima.

§ 14.

Sedda wallimisse-koggu kutsus mõisa-politse'i koggukonna nimme-juhhataja järrel ja sedda

möda kokku, kuida makoggukonna-seadus § 6 selle koggule liikmid nimmetab. Mõisa-politse'i üllewatamisse al on walla- (koggukonna-) kohtu peawannem (Tallinna-maal tallitaja) seal juhhatajaks. Kuspool ja millal kokku tullakse, sedda käsü mõisa-politse'i, agga mis wiist tulles wallida, sedda ütles üllewataja-kohtus.

Et agga mõnni tagga järrel ei hakkaks wallimissest wigga õffima, sellepärast peab mõisa-politse'i seal tähhele pannema, et neil kes walliwad, selle üle et sets kõlbawad, ja neil, sedda wallitakse, selle üle et sünniwad wallida, selget tunnistust, ja ülleüldse, et igga asjal selget seadusse-põhja on.

§ 15.

Kõige selle üle, mis wallimisse jures sünnib, tulles üht isse protokolli üllespanna, kus kõikide nimmed, kes wallisid, ja kõikide nimmed, sedda walliti, kirjas seisawad. Sest protokollist wõetakse teist kirja ja sedda wiakse mõisa-politse'i läbbi üllewataja kohtu kätte, kui wallitud meeste kinnitamist sealt minnakse palluma.

§ 16.

Kui koggukonnas esimest korda mehhi wallitakse, tulles Tallinna-maal kõik koggukonna ammet-mehhi (ka koggukonna-kohtu liikmid), — Riia- ja Kura-maal koggukonna tallitajat ja abimehhi (eestseisjaid) ja peale sedda kõikides kolmes kubbermangus weel wollimehhi wallida. Agga Riia- ja Kura-maal polle tarwis koggukonna- (walla-) kohtu liikmid ueste wallida, enne kui nende ammeti-aastad, mis weel jooksewad, täis sawad. Agga kui neis kahhes kubbermangus luggu nõnda on, et mõnni koggukonna- (walla-) kohtu lige koggukonna tallitajaks saab wallitud, siis tulles temma assemele teine koggukonna-kohtu liikmeks wallida.

§ 17.

Kui esimest korda muist wollimehhi peab wälja astuma, et ust assemele saaks wallitud (makogguks. sead. § 9), siis tulles koggukonna tallitaja juhhatamisse al ja sedda möda, kuida heidetud liist näitab, sedda järge kinnitada, mis järrel wollimehed jän-kaupa wäljaastuwad, ja sest asjast kõik mis tarwis näitab, ühte isse protokolli üllespanna.

Agga tallitajatele neist koggukondadest, kus wollimeeste summa-luggu, olgo se kohtu poolt määratud eht kohhe seadusesse kinnitatud, ei

anna jaggada kolme ühhe surusse jäggusse, peab üllewataja-kohhus wibimata kästu andma, mittu wollimeest igga aasta ueste tulles seada, — ni pea, kui tallurahwa-asjade komisjion (eht seadusse-kohhus) makoggonna-seadusse § 9, 2te lissa järrel selle asja ülle otsust teinud ja kindral-kubberneer sedda kinnitanud.

§ 18.

Agga tagga järrel, kui seatud korra pärrast, eht ka sellepärrast, et mõnni mees ammetist lahkunud, tarwis lähhäb, wollimehhi (makogguk.-seadus § 9), koggukonna ammetmehhi (wata sealsammas § 8) ja sadikuid ilma-madeta meeste likidest (selsammas § 6) wallida, siis tulles sedda tehha selsammal aastal, millal meeste ammeti-aeg otsa lõppeb, eht millal wollimehhi tulles wahhetada, eht millal kegi ammetist lahkus, Oktobri eht Novembri-k. sees tallitaja omma seadmist möda ja temma juhhatamisse al (makogguk.-seadus § 8 ja § 20, täht a). Siiski wõttawad wallitud mehhed ikka wast järreltulleswa ue aasta hakkatuses, kui nad jo kinnitatud on ja ammeti wannet wandunud, omma ammeti-tallitust kätte.

Seddämöda peawad ka kõik koggukonna-rehkningid eddespidi igga aasta 31^{se} Detsembri-k. päwaga lõppetatud sama ja peab nende ülle järreltulleswa aasta 6 esimesse nädala sees seatud wisil arru antama (makogguk.-seadus § 11, täht h); mis isse protokoll-kirja panna ja koggukonna protokollinöörmatusse kirjutada tulles.

IV.

Kuida ued koggukonna-wallitsejad ammetisse seatakse ja ammeti-tallitust kätte wõttawad; ja koggukonna-majast.

§ 19.

Kui wollimehhed on wallitud ja kui tallitaja ja koggukonna abbimehhed on üllewataja-kohhu poolt kinnitatud, siis se kohhus panneb wollimehhi ja pärrast sedda, kui koggukonna ammet-mehhed on wandunud (makogguk.-sead. § 27), ka neid ammetisse ja annab ammetmeeste kätte nende ammeti-märki (makogguk.-seadus § 31). Selle järrel peab wollimeeste koggu wibimata koggukonna-kirjutajat ammetisse seadma ja selle jures makogguk.-seadust

§ 26, kus kolmas tüf sest asjast rägib, hõlega tähhele pannema.

§ 20.

Ammeti-märkisi (makogguk.-seadus § 31) sadab kindral-kubberneer ni mittu, kui tarwis lähhäb üllewataja-kohhu kätte ja annab ühtlasse teada sedda hinda, mis koggukonnad nende märkide eest peawad maksma. Enne peab üllewataja-kohhus märkisi sealt wälja palluma.

§ 21.

Selle järrel tulles Ria- ja Kura-maal koggukonna-rahha, magasi-wallitust ja muud koggukonna-asju, mis siit sadik walla-kohhu al ollid, ue koggukonna wallitusse kätte anda; sedda tulles ka tehha kõikide kirjadega, kellesse tännini walla-kohhu wallitusse- ja politsei-asjad üllespandi. Möisa-politsei peab seal jures ollema ja üllewatama, kui sedda kõik kätte antakse; agga kõik pannakse ülles isse protokoll, kellest teist kirja tehakse ja üllewataja-kohhu kätte sadetakse. Tallinna-maal peawad, kui koggukonna-kohhu liikmed on wallitud (wata selle juhatusse § 16) ja kui nemmad sanud kinnitatud ja wandunud ammeti-wannet (makogguk.-seadus § 27), kohhe koggukonna-kohitud asjutatud sama sedda möda, kuida makoggukonna-seadus § 25, lissas ütles; ja sedda kohu-seadust mis seal nimmetatakse peab neile tallurahwa-asjade komisjioni (seadusse-kohhu) käest kindral-kubberneri kinnitussega antama.

§ 22.

Üllewataja-kohhus peab murret kandma, et koggukonnad, kus sedda enne ei olle, koggukonna-pitseri ja protokollinöör-ramatu (makogguk.-seadus § 13) omma kulluga sawad. Pitseril peab rahwa omma keele ümberkirjaks eht pealkirjaks ollema koggukonna-nimmi: „N. N. koggukond“, eht „N. N. kogguwald.“

§ 23.

Risuggustes koggukondades, kellel isse koggukonna maja ei olle, peab koggukonna-tallitaja, sedda möda kui wollimeeste-koggu arwab, koggukonna-wallitussele (makogguk.-seadus § 4) kas koggukonna-frundis parrajat tubba hürima eht, kui möisa-wannemaga nõusse saab, möisas parrajat paika murretsema.

Kura=maal peab ka siis, kui mõisa-wannem nõus ei tahhaks olla, uel koggukonna-wallitususel ommeti õigus ollema, endist walla-(koggukonna-) kohtu tubba weel faks aastat pruvida.

§ 24.

Et koggukonna-wallitus mõisa-korteriisse jääb ei lubbata ommeti kuskil kauemaks, kui kahhaks aastaks. Selle ajaga peab eht koggukonna-maja ehitatud sama, eht koggukonna omma krundis wallitussele parrajat ja jäda-wat kohta leitama.

V.

Ue koggukonna-wallitusse wahhe üllewatoja-kohtu ja politsei-kohtudega.

§ 25.

Koggukonna-tallitajad pannewad kōit ammeti-kirjad, mis üllewataja-kohtude kätte läh-häwad, otse rahwa omma teie ülles. Pärast, kui seadus jubba saab allnstatud, sawad weel isse seadmisfed wäljatullema ammeti-kirjade pärrast ülleüldse, ja ka sellepärast, kuida kreis-politsei-kohtu wahhet kirjade läbbi tulleb toimetada.

VI.

Mõisa-politseist.

§ 26.

Kōit need, kelle käes mõisa politsei on, jäwad seddasamma täit ja seatud ammeti-wõimust pruukima ni kauaks weel, kuni ued koggukonna-wallitsejad sanud wallitud, kinnitatud, ammetisse seatud ja kuni nemmad ka haifanud ammetid toimetama (wata sin ülle-mal § 9—22). Kui se on sündinud, siis üllewatajad-kohtud peawad sedda igga mõisa-politseile ammeti-kirjade läbbi teada andma.

§ 27.

Kui nüüd tegi mõisa-wannem mõisa-politsei tallitust nõnda, kuida se ues koggukonna-seadusfes kinnitatud on, ei tahha piddada, waid heidab sedda ennese pealt üsna ärra, agga ei anna sedda ka mitte kellegi politsei-abbilisse kätte, ja kui siis need politsei asjad, mis makoggukonna-seadusfes § 37, a, b, c, ja d tähtede al nimmetatakse, mõisa-krundiski tallitaja hõlets jäwad, siis peab sesamma mõisa-wannem tallitajale ja koggukonna kirjutajale ommast käest palka maksma. Se palgamaks arwatakse ülles sedda möda, kui suur se mõisa-krunt on, mis politsei-asjade polest siis koggukonna-krundi kõrwa jääb. Üllewataja-kohtus peab sedda maksu kinnitama, ja enne kui se sündinud, ei ka mõisa-wannem mitte mõisa-politsei tallitussest lahti lastud.

VII.

Kuida selle järrel wadetakse, et makoggukonna-seadus saab asfutatud.

§ 28.

Üllewatajad-kohtud peawad igga kuus selle üle, kuida makoggukonna-seadusse asfutamine eddasäi saab, tallurahwa asjade komisšionile teadust andma. Se komisšion annab omma poolt ka igga ku takka kindral-kubbernerile üle kõige kubbermangu laiemat teadust.

§ 29.

Ommeti peab kolme kuga, se on 1867ma aasta 1° Januari-k. päwani, uus seadusseford iggal pool täieste asfutatud ollema; ja et se nõnda sünneb, selle eest peawad üllewatajad-kohtud seadust möda (Ria-ma tallurahwa-seadus § 1120; Eestima tallur.-seadus § 1291; Kura-ma tallur.-seadus lissa IV, § 21) tallurahwa-asjade komisšionile wastama.

Munster. Selle „Juhhatusse, kuida makoogukonna seadust asjutada“ § 6 lisaks.

Kogukonna nimme-juhhataja

NN mõisa (kirriku-mõisa n. t.) ülle, mis NN kreisis ja NN kihelkonnas, NN ma kubbermangus on.

I. Made-piddajad liikmed.

A. Parris-kohha piddajad.

1856ma aasta rewi- sioni järrel.	Ümberkirju- tamise läbbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Kristi-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud	Mis üstu.	Mis sugust kohha peab.	Mis muidu tähhele panna.
XIII 20			Gans Kujik . .	1. Sept. 1820	Lutte- russe.	NN perrekoht on temma parris.	Surri 5. April 1865.
			naene An . . .	20. Aug. 1824	ka.		Teisel mehhel, wata C tähte.
			tüttar Marri .	1. Ieff. 1848	ka.		On woormündri al; wata täht B.
XII 103	NN kirriku- mõisast üm- berkirjutud, 6. Juli-ku päwa aastast 1865 ümber- kirjutusse lehhega.		Jaani Pjew . .	5. Junil. 1812	Wenne.	NN perrekoht on temma parris.	Kogukonna-kohtu lige aastast 18.. sadik.
			Mikael Keppi .	27. Martf. 1830	ka.	NN wab'at- koht on tem- ma parris.	Raela-kohtu al
			naene Schwia	8. Sept. 1835	Lutte- russe.		
			poeg Peter . .	15. Jan. 1857	Wenne.		
			poeg Jürri . .	16. Sept. 1859	ka.		
		Sai 8. Junil 1864 kihel- konna-(kreis-) kohtu ees ülleswõetud Mialinna koddaniku õianõetega täffis.	Pridik Rohrbach	27. Dft. 1820	Lutte- russe	NN perrekoht on temma parris.	Ei olla kogukonna krundis.

Ulla pannewad walla-(kogukonna-)kohhus (Talliinna-maal tallitaja, eestseisjad) ja mõisa-politse'i omma nimmed.

B. Kohha-rentnikud.

1866ma aasta ren- nemi järrel.	Ümberfirju- tamiise läbbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Risti-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud.	Mis usu.	Mis sugust kohja peab.	Mis muidu tähhele panna.
XI 35			Käsuper Niidlik	5. April 1829	Lutte- ruuse.	NN perre- kohha rent- nik.	Kogukonna-kohhus mõistnud 5. Novem- bril 18.. et ta üks aasta täie foggu nõu- piddamiise jures omma sõnna ei pea üttema.
			naene Lisu . .	27. Okt. 1834	ka.		
			poeg Käsuper .	17. Sept. 1854	ka.		
			tütar Ewa . .	5. Jan. 1856	ka.		
XIII 20			Abu Kufik . .	16. Nov. 1844	Lutte- ruuse.	NN wabbat- kohha rent- nik (wata üllemal A suggufeltfi number 20)	On kogukonna abbi- mees aastast 18..
	Sali mõisast ümberfirjuta- tud; wata ümberfirju- tus-leht 4. Juni-ku pä- wal 1862.		Jakob Tannen- baum . . .	25. Tetsf. 1818	Lutte- ruuse.	NN perre- kohha rentnik.	On waja-ealisiise perre- kohha-pärria Marri Kufiku wõõrmünder, wata üllemal täht A.
			naene Lena . .	4. Junil 1823	ka.		
			poeg Lawet . .	25. Aug. 1846	ka.		
			poeg Mihkel .	20. Okt. 1847	ka.		
			poeg Paul . .	13. Jan. 1860	ka.		
		Sai 5. Au- gustil 1864 fihhelfonna- (kreis-)kohtu ees ülleswõe- tud mõisniku õigustega tükkis.	Aleksander von Müller . . .	7. Juli 1836	Lutte- ruuse.	NN perre- kohha rentnik.	
		Sai 17. Ja- nuaril 18.. fihhelfonna- (kreis-)kohtu ees ülleswõe- tud wõra-ma mehhe õigus- tega tükkis.	Heinrich Rind- fleisch . . .	15. April. 1834	Kalwi- ni.	NN perre- kohha rentnik.	

Ala panna wad walla-(kogukonna)-kohhus (Tallinna-maal tallitaja, eest-õisjad) ja mõisa-politse'i omma nimmed.
mal Oktobri-kuu päwal, aastal 1866.

II. Ilma-madeta liikmed.

C. Mõisa sullased.

Suggu- felti num- ber rewi- siooni järrel aastal 1858.	Ümberkirju- tamise läbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Risti-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud.	Mis aegu.	Hantwerk ehk tö-ammel.	Mis muidu tähhele panna.
31			Andres Kusto- son naene Triinu . poeg Jakob . . poeg Karel . . tüttar Lena . . Mart Weltmann naene An. Ku- siku leik (wata üllemal täht A)	4. Mai 1835 28. Aug. 1837 20. Nov. 1857 5. Septem. 1858 27. Nov. 1859 20. Aug. 1824	Lutte- ruuse. ka. ka. ka. ka. Benne. Lutte- ruuse.	Mõisa kärner. Kutsar.	Ei ella kogukonna krundis. Rändasammuti.

Wändra mõisast
ümberkirju-
tud; 5. Juli-su
päwa aastast
18.. ümberkir-
jutus- lehbega.

Alla pannewad walla-(kogukonna-)kohhus (Tallinna maal tallitaja, eestseisjad) ja mõisa-politse'i omma nimmed.
mal Oktobril 1866.

D. Perremeeste sullased.

1858ma aasta rewi- siooni järrel.	Ümberkirju- tamise läbbi jure tulnud.	Kogukonna liikmeks ülles wõetud.	Risti-nimmi ja liig-nimmi.	Millal sündinud.	Mis aegu.	Hantwärf ehk tö-ammel.	Mis muidu tähhele panna.
Perre- kohha № Suggu- felti №			Tõnnis Ennof naene Eisu . . poeg Peter . . tüttar Ewa . . Pridik Jürgen- sohn Ginrik Krants	7. Webr. 1820 15. Juli 1824 25. April 1859 7. Nov. 1860 25. Sept. 1847 25. April 1831	Lutte- ruuse. ka. ka. ka. Lutte- ruuse. Wenne.	NN perres sullasaks. NN perres sullasaks. NN perres sullasaks.	Kohtu poolt koguk- onna üllewatomise alla pandud. On ülleannetuma sal- kumise pärrast kolm korda politsei-nuhtlust saanud.

Sai 3 Septem-
bril 18. libel
tenna-(kreis-)
kohtu ees ülles-
wõetud Lemjalil
linna ekladisti
õigustega tüttis.
Welmara mõ-
isast ümberkirju-
tatud; wata
ümberkirjutus-
leht 7. Mai-su
päwa 18..

Alla pannewad walla-(kogukonna-)kohhus (Tallinna-maal tallitaja, eestseisjad) ja mõisa-politse'i omma nimmed.
mal Oktobril 1866.

Original-kirja peale on Suur Krisri Herrra omma
käega kirjutanud: „Tulleb nõnda lorda sata.“

Selo-Iljinskoje, 11. Juni-l. p. aastal 1866.

K ä s s u d,

nende asjade pärrast, mis Baltia-merre kubbermangude makoggu-
kondades rahwa heaks ja kassuks seatud.

A. Wilja-hoidmisese maggafitefi.

§ 1.

Iggaiühhel makoggukonnal peab kõige wäh-
hemast üks maggafi-aida hone ollema aina selle
tarwis, et seal sedda wilja hoitakse, mis kog-
gukonna heaks on korjatud. Maggafi-ait peab
ni suur ollema, et käskudes seatud wilja-war-
randus (wata siin allamal § 2 ja lisa) senna
sisse mahhub; ja se tulleb nenda ehitada, et
tulle wasta peab, ja nisuguse kohta, kus tulle
kattust ep olle. Sellepärrast ei olle enam
lubba, kus usi maggafi-honid tarwis lähhäb,
neid puust ja nisuguse kattusega, mis tuld
kardab, üllesehitada.

Lisfa. Kura-ma kubbermangus, kus mag-
gafi-honed ennamiste mõisa-wannema käest an-
takse, peab se mõisa-wannem, kes endist mag-
gafi-honet ennam koggukonna kätte ei tabha
jätta, ne hone tarwis ühhe ehitus-platsi ja
ni palju ehitus-puud andma, kui senna pu-
wärgi jure tarwis lähhäb.

§ 2.

Maggafi wilja-arru on siis täis, kui ni
palju wilja on sisse pandud, et üks tsetwert
talm-wilja ja pool tsetwerti sui-wilja tulleb
iggaiühhe meesterahwa hingejauks wiimse re-
wisoni järrel ja ka iggaiühhe liimne jauks,
sedda endise seisusse õigustega tüktis koggu-
konda üllewõeti. (Wata makoggukonna sea-
dus § 1 ja lisa.)

Lisfa 1. Kui maggafi wilja-warrandus
selle läbbi, et siit sadik maggafi-arru surem
olli, nüüd ülle selle arru käib, mis sessinnat-
ses §-numbris seatakse, siis ei pea se willi,
mis ulle arru on, mitte koggukonna liimetele
ärrajagatud sama, waid wollimeeste-koggu

peab käsku andma, et se saab ärramüdüd ja
lunnastud hind jääb siis koggukonna abbi-
rahhade külge.

Lisfa 2. Kubberneer wõib seal, kus se
tõeste näitab tarwis ollema, wollimeeste-koggu-
otsust möda ja üllewataja-kohtu (makogguk.-
sead. § 32) kirja peale, lubba anda, et üks
osfa maggafi-wilja, agga mitte ennam kui
pool maggafi-wilja warrandussest, saab ärra-
müdüd ja lunnastud hind ka koggukonna abbi-
rahhade jure pandud.

§ 3.

Seal koggukondades, kus maggafi-wilja
arru weel ei olle täis egga olle ka selle wõrra
rahha (wata § 2, lisa 2), seal peab igga
meesterahwa hinge-kohta rewisoni järrel ja
iggaiühhe kohta, kes ennam endise seisusse õi-
gustega tüktis koggukonna liimeks on wastu
wõetud, igga aasta pool tsetwerik ruffid eht
niisku ja pool karnits sui-wilja maggafisse
maksitud sama, kurni maggafi-wilja warrandus
täie seatud arru peale (§ 2) sanud.

§ 4.

Kes koggukonnaft wäljamannes temma lii-
meks ennam ei jä, sellel ei olle õigus mag-
gafi-wiljast ei kõige-wähemat osfagi ommale-
pärrida. — Agga siis, kui wallad koggukon-
naks ühte seatakse (makogguk.-seadus § 2),
saab ka sedda möda nende waldade-maggafi-
willi kokku pandud.

Ommeti selle käsku läbbi sedda ei kelata,
et ühhes ja sessammas koggukonnas laks eht
ennam maggafi-honet on; siin liinitatakse
agga sedda, et wilja warrandused kõitide
maggafite sees peawad kokku seatud koggukonna
pärrast üllepea ollema.

§ 5.

Kui nüüd § 4 möda kokkuseatud koggukonna willi kõik ühte maggasiise kokku pannakse ja kui siis luggu nõnda on, et kõik kokku pandud willi sedda arru täis ei te, mis koggukonna hingete järrel üllepea seal peats ollema, siis peawad need wallad, sedda kokkuseati, igga aasta wilja sissemaksma, kuni maggasiis täis wilja-arru sees on. Agga siis tulleb ka arwata, palju iggaühhel wallal enne kokku seadmist olli rewisjon hingesid ja palju olli wilja maggasiis; sest ni palju kui enne kokkuseadmist walla omma maggasi-arrust ärrapudus, ni palju agga peab igga wald pärrastki sur: kogguwalla (koggukonna) maggasi külge wilja jure maksma.

Selle seaduse järrei ei olle neil waldadel, kellel siis jubba maggasi-arru täis olli, kui neid kogguwallaks eht koggukonnaks kokku seati, mitte ennam tarwis, kokkupandud maggasiise wilja jure maksta.

§ 6.

Kes koggukondade maggasi-aitadest wilja laenuks wõtnud, selle ennese käest pärrastakse selle wilja tassumist; agga kui temma isse kogguniste ei jõua tassuda, siis peab kõik koggukond sedda teggema. Sesi kõik koggukond üheskoos wastab selle eest, et nimmetud laenu-willi ja ka aastased wilja-maksud sawad maggasiise tassitud. Agga koggukond üheskoos ei wasta mitte mu, kui agga kahhe wiimse aasta maggasi wõlgade eest. Maggasi wõlgade eest, mis pittemast ajast korjatud, peawad, kui wõlgalased isse kogguniste ei jõua maksta, need koggukonna ammet-mehhed, kes neid wõlgu jätnud sisse ajamata, omma warraga seisma. Wollimeeste koggu, kui temmast süüd leitakse, et ta selge holetusfega maggasi-wilja laenuks annud, — ja ka üllewataja kohhus, kui se mitte järrel ei wata, et maggasi seadust diete üllespetsakse, — peawad nõnda, kui seadus on, selle eest wastama.

§ 7.

Wollimeeste-koggu wõib maggasi-aidast wilja laenuks wälja lubbada, agga peab siis need käsjud tähhele pannema, mis siin järrel tullewad:

a) Laenu-wilja seemne ja söma tarwis peab agga neile koggukonna-liikmetele antama, kellel sedda tõeste tarwis lähhab; ja mitte ennam, kui just tarwis on; ja mitte muido, kui

selle kaubaga, et nemmad selle laenu eest peawad käsju (intressid) maksma. Kui siur se käsju peab ollema, jedda kiinitab wollimeeste-koggu, agga peale 6% (kuus protjenti saa pealt) se ei tohhi olla.

b) Maggasiit tulleb siis agga wilja wäljanda, kui wollimeeste-koggu selle ülle otjust teinud ja nimmetanud, tallele ja kui palju tulleb laenuks anda. Koggukonna tallitaja ja abbimehed peawad täieste sedda otjust möda teggema.

c) Sedda wilja, mis kogi maggasiit laenuud, peab ta esimesse leikusse järrel ärratassuma; siis agga, kui se kogguni wõimatik ei näita ollema, wõib se wõlg teise järrel tullewa leikuseni tassumata jada.

d) Kui koggukonna wallitus lubba annab, enne nimmetud tarwitusfeks wilja ärralaenata, siis peab ta ommeti tähhele pannema, et kolurwerandiku maggasi-wilja warrandusfests peab terve ja putumata seisma. Kui ennam wilja tahhetakse maggasiit anda, siis peab koggukonna wollimeeste-koggu selle tarwis üllewataja-kohtu käest isseärranis lubba palluma.

§ 8.

Üllewatajakohitud peawad igga aasta pärrast leikusi maggasi aidad läbbi watama, hõlega tähhele pannes, kas maggasi-seadused on täieste üllespetsitud.

Maggasi-wallitsejad on: koggukonna-tallitaja eht koggukonna-abbimehed ja isseärranis weel maggasi-mehhed. Nende wahhe on seadust möda se: Maggasi-mehhed wõttawad maggasi-wilja wastu ja annawad sedda wälja tallitaja eht abbimeeste käsju möda, kellele ka ülls annawad, et käsju on täidetud. Maggasi-mehhed wastawad selle eest agga, et maggasi-willi täis tulleb ja et se üks hea will on; — tallitaja eht abbimehed wastawad selle eest, et maggasi-wiljaga sedda tehakse, mis wollimeeste-koggu arwab ja kiinitab.

§ 9.

Koggukonna-tallitaja ja abbimehed, nõndasammoti ka maggasi-mehhed tewad igga aasta wollimeeste-koggule sest arru, kuida uad maggasi wallitsenud. — Makoggukonna-seaduse § 43 möda jääb se weel Tallurahwa-asjade kommissionorde (seadusekohitud) holets, üllewatajakohitule ja koggukonna-wallitussele kõik tarwilised juhatusesed ja käsjud anda selle

ülle: mis seadus maggasi-lahititegemise jures peab ollema; kuidas wahhete wahhel maggaasi-wilja wahhetada; kuidas sedda labbi moeta; kuidas maggasi-wollad ja aastased maksud ajada; kuidas maggasi-tirjad ja rehknungid walmistada; kuidas maggasi arru-tirjad illewataja-kohtu kätte wia ja kuidas weel mund toimetada, mis maggasi-wallitsusessesse putud.

B. Koggu-konna-kassadest ehk lae-gastest.

§ 10.

Igga koggu-konnal on omma kassa (laegas); selle sees seisab se warra, mis kõige koggu-konna pärralt on, kas selge rahha, ehk rahha-paberid ehk wõlla-tirjad.

Lisfa 1. Koggu-konna abbi-rahha (wata § 2, lisfa 1 ja 2) ja Ria- ja Tallinna-ma warste-laekad (Ria-ma tallurahwa-seadus aastast 1860, § 540; Cesti-ma tallur.-seadus aastast 1856, § 608) seisawad kui isse jaund koggu-konna-kassa (laeka) külles ja nende wal-litus ja illewatamine on üks ja sesamma.

Lisfa 2. Kui kohtu kassu peale wallad koggu-konnaks kokku seatakse (makoggu-k.-seadus § 2), seal se jääb esste waldade omma holets, omma leppimist möda arwata, kuidas ja mis kaubaga walla-laekad ühheks koggu-konna-kassaks (laekaks) peawad kokku pandud sama. Kui nemmad issesteks leppides korda ei ja, siis teeb illewataja-kohtus neile sedda möda, kuidas igga kord tarwis näitab, omma poolt otsust.

§ 11.

Koggu-konna-kassa (laeka) külge langewad ja selle pärralt on:

- a) Pärrandussed, kus polle leida, kes seadusse järrel nende pärria olleks.
- b) Kõik trahwi-rahhad, mis seadus ei kassil majale maksta.
- c) Kõik warra, mis tegi enne surma omma wiimise seadusse labbi koggu-konnale jättab.
- d) Need maksud, mis passide ja illespiddamise seddelite eest wõetakse, nagu 9^{mal} Juli-ku p. 1863 kõigeförgemalt kinnitatud passi-seadus õppetab.
- e) Illepea weel kõik mu warra, mis koggu-konna ommaks saab.

§ 12.

Tallitaja ja abbimehhed wallitsewad koggu-konna kassa (laeka) ille nõnda, kuidas wollimeeste-koggu otsused juhatawad; nemmad tewad igga aasta kassa-wallitsusesset wollimeeste-koggule arru ja wastawad kõige kahju eest, mis nemmad melega ehk holetusse labbi kassale teinud. Peale sedda saab koggu-konna kassa igga aasta illewataja-kohtu poolt labbi katjutud (makoggu-k.-seadus § 32.)

§ 13.

Koggu-konna kassa (laegas) saab kindlas paigas lahhe luffu tagga petud. Wõtmed seisawad teine tallitaja ja teine ühhe koggu-konna abbimehhe käes. Rahha-warra, mis kassas (laekas) hoitakse, tulleb panna intressid kandma; sellepärrast sedda kas antakse rigi- ehk mu rent-kassadesse ja tulleb siis nende pilletid ifta koggu-konna nimme peale illespanna, — ehk ostetakse sellega kronu-wekslid ehk omma ma kredit-kassa paberid, mis aasta peale kassu kannawad.

§ 14.

Koggu-konna kassa (laegas) prugitakse koggu-konna tarwitusseks ehk ka sets, et koggu-konna liikmetele, kel abbi tarwis, rahha laenatakse. Misuguse laenu jures jääb wollimeeste-koggule mõista, kas tulleb intressid maksia wõi mitte. Igga kui wäljaandmiste jure kassa intressidest ei pisa, waid peab pea-kapitalist ka middagi wõetama; ja nõndasammuti kui kassa (laeka) peale tahhetakse wõlgu tehha — siis peab peale wollimeeste-koggu lubbamiist ka weel illewataja-kohtu käest lubba küsütama. Du sealt lubba antud, üht rahha-summa ärraprükida, siis polle pärrast, kui sedda tarwitust möda wäljaantakse, muud eunam tarwis, kui kassu wollimeeste-koggu poolt.

§ 15.

Makoggu-konna seadusse § 43 möda jääb se weel tallurahwa-asjade komisjionide holets, illewataja-kohtule ja koggu-konna wallitsussele kõik tarwilised juhatussed ja kassud anda selle ille, kuidas koggu-konna-kassa (laeka) tirjad ja rehknungid walmistada ja kuidas mund toimetada, mis selle kassa wallitsusessesse putud.

C. Kuida waeste ja haigete eest hooft kanda, ja kuida holetumaid koggukonna liikmeid tööle sundida.

§ 16.

Igga koggukonna kohhus on, hooft kanda waeste laste, leitud laste, waja-ealiste laste eest, kes weel ei suda tööd teha, ja ka kõikide omma liikmete eest, kes wannusse ehk haigusse pärrast isse ei wõi omma pead toita ja kellel polle wannematte egga laste polest nisugguü suggulasfi, kelle kohhus ja kellel jõudu on, neid toita. Nõndasammuti peab koggukond omma haigete eest, kes waesed on, murret piddama, et sawad üllespiddamist ja arstimist. Wimaks on koggukonna kohhus, nende liikmete eest hooft kanda, kes rummalad peast, ja neile paika murretseda, kus nende järrel walwatakse. Koggukonnal on õigus, kui se ülle temma jõu on, üllewataja-kohtu läbbi kubberneri käest otstust palluda, kas need rummalad koggukonna-liikmed saaksid, maksu eest ehk ilma maksuta, Pri-hospitalisse wõetud.

Wisfa. Rekruti-naestele, kes waesed, ja waja-ealiste wõimatamate rekruti-lastele tulleb koggukonna poolt peale korterit ja abju-tütti weel kõigewähemast igga rekruti-naesele ku peale 7 karnitsat ruffid ja igga lapsele ku peale pool karnitsat ruffid anda. Peale sedda peab koggukonna-politsej selle eest hooft kandma, et rekruti-lapsi ilma maksuta koggukonnakoli wõetaks ja et nende emmadele nende so-wimist möda ausad käemehhed seatakse.

§ 17.

Koggukonna-politsej panneb igga aasta neid waesid ja haigid koggukonna-liikmeid kirja, kellel abbi tarwis on, ja nimmetab seal sedda möda, kuidas nende luggu näitab ollema, palju abbi iggaühhel tulleks anda. Sedda waestekirja antakse siis wollimeeste koggule läbbiwadada ja kinnitada. Agga kui pärrast tahetakse abbi-andisi teistwisi jaggada, kui waestekirjas kinnitatud on, siis tulleb selle tarwis iggakord wollimeeste-koggu käest isseärnanis lubba palluda.

§ 18.

Need asjad, mis siin kästudes § 16 koggukonnale peale pannakse, tarwitawad mõnda kullu. Selle kullu jure prugitakse kõigeenamiste need rahhad, mis siin nimmetatakse: waeste-laeka rahhad, kus neid on; nende made kassu, mis koggukond selle tarwis ostnust ehk rendinud; kõik, mis heast süddamest waeste heaks antakse; need kassud, mis laenuwilja pealt maggafisise korjatakse (wata § 7, täht a); need annid, mis wollimeeste-kogguks selle tarwis nimmetatud mehhed igga aasta pühhapäwal enne Mihkli-päwa (29. Septembriku p.) ülle koggukonna korjawad; wimaks se kõik, mis koggukonna-kassast (laekast) isseärnanis selle tarwis antakse.

§ 19.

Kõik koggukonna-liikmed, kes kül jõuawad tööd teha, agga ommeti mitmel korral koggukonna käest piddid armu sama, nõndasammuti need, kes kahhe aasta sees ei olle täitnud, mis koggukonna-liikmete kohhus on, sawad koggukonna-politsej sundimisse alla pandud.

Koggukonna-politsej annab neid koggukonna-kohtu holeks ja se panneb neid omma nõu ja otstust möda kas mõnneks ajaks tenima, ehk ka koggukonnas wõi majal kronu- ehk koggukonna-tööd teggema, et tö palgaga need maksud, mis nad wõlgu jätnud, saaksid ärratasjutud.

*in majal
(= innerhalb oder außer
halb der gemeind)*

D. Mis tulleb teha tullekahjude ja metsapõllemiste jures, Fülgehakkawa többe ja lojuste-haiguste jures ja ka siis, kui keddagi surnuks arwatakse, kes ei olle täieste surnud.

§ 20.

Kõik need kassud, mis nisugguste asjade pärrast igga ma tallurahwa-seadusses üllespandud on, jäwad omma wanna õigusse fisse sedda möda, kuidas ue matoggukonna-seadus-sega ühte sünniwad.

Tunnistusseks: A. Miaskowsky.